

LÄNSSTYRELSEN I
STOCKHOLMS LÄN

Naturvårdsenheten
Ulf Birgersson
08-785 42 76

BESLUT

24.2.2003

1 (7)

Dnr
18513-1999-26995
0188-02-057

Enligt sändlista

Beslut om bildande av naturreservatet Södergarn, en ö i Erken, Estuna församling, Norrtälje kommun

(3 bilagor)

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Södergarn
Kommun, Registerområde	Norrtälje
Församling	Estuna
Natura 2000- beteckning	SE0110365 Södergarn
Kartblad	Topografiska kartan (1:50 000), Norrtälje 11J NV Ekonomiska kartan (1:10 000), 119 70 / 11J 7a Lohärad
Läge	Södergarn är en ö i Erken, cirka 10 km nordväst om Norrtälje.
Fastigheter	Del av fastigheten Stjärnholm 1:1
Markägare	Enskilda
Area	Cirka 25 hektar
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen

BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) beslutar Länsstyrelsen att förklara ön Södergarn i Erken, se bilaga 1, som naturreservat.

Reservatets namn skall vara *Södergarn*.

Syftet med reservatet skall vara att bevara ett för naturvården värdefullt naturskogsområde och dess skyddsvärda växt- och djurliv. En gynnsam bevarandestatus skall upprätthållas för de naturtyper som har angivits för området enligt art- och habitatdirektivet.

Områdets betydelse som biotop för hotade och sällsynta växt- och djurarter skall särskilt beaktas. Området skall så långt möjligt vara tillgängligt enligt allemansrättsliga principer för naturupplevelser och dess betydelse för friluftslivets intressen skall tillvaratas. Vid eventuell konflikt mellan friluftsliv och hotade arter skall naturskyddets intressen ges företräde.

Reservatsföreskrifter

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 § § miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd m.m. att nedan angivna föreskrifter skall gälla i reservatet.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att

1. avverka eller skada träd och buskar eller utföra annan skoglig åtgärd,
2. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
3. bedriva täkt eller annan verksamhet som kan förändra områdets topografi som att gräva, spränga, schakta, dika, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning,
4. framföra motordrivet fordon med undantag av lätt terrängfordon vid uttransport av fällt vilt,
5. anordna upplag,
6. uppföra byggnad (med undantag av de vindskydd som anges i bifogad skötselplan), mast eller annan anläggning,

7. dra fram mark- eller luftledning,
8. kalka, använda kemiska bekämpningsmedel eller gödselmedel,
9. införa för området främmande växt- eller djurart,
10. sätta upp skylt, plakat, affisch eller liknande anordning.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

11. anlägga stig.

Föreskrifterna under A skall inte utgöra hinder mot åtgärder som är nödvändiga i samband med områdets skötsel och som anges i bifogad skötselplan.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet

1. utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning av information om reservatet,
2. naturvårdande skogsavverkning, röjning eller gallring enligt bifogad skötselplan samt att allmänheten har rätt att nyttja av markägaren uppförda vindskydd enligt vad som framgår av bifogad skötselplan Avverkat virke vid naturvårdande åtgärd får tillgodogöras av förvaltaren för användning i områdets skötsel,
3. undersökningar av växt- och djurlivet i reservatet i enlighet med bifogad skötselplan.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att

1. förstöra eller skada berg, jord eller sten genom att borra, hacka, spränga, rista, gräva, måla eller liknande,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar eller att skada vegetationen i övrigt genom att gräva upp växter såsom ris, örter, mossor eller lavar eller ta bort vedlevande svampar,

24.2.2003

Dnr
18513-1999-26995
0188-02-057

3. medvetet störa djurlivet (t.ex. genom att klättra i boträd, fånga eller döda däggdjur, fåglar, kräddjur eller groddjur),
4. fånga och insamla ryggradslösa djur,
5. medföra okopplad hund,
6. elda annat än på anvisad plats,
7. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
8. framföra motordrivet fordon,
9. tälta eller övernatta mer än två dygn på samma plats,
10. för längre tid än två dygn i följd förankra båt vid samma strand.

Föreskrifterna under C gäller även markägaren och hans folk samt övriga sakägare vid vistelse inom reservatet. Dock gäller inte föreskrifterna under C3, C5 och C6 jakträttsinnehavare och jaktgäster under tillåten jaktutövning samt förbudet under C8 vid uttransport av fällt vilt i samband med jakt. Föreskrifterna under C2 och C4 gäller ej vid Länsstyrelsens inventeringar för dokumentation i enlighet med bifogad skötselplan.

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag då författningen utkom från trycket i länets författningssamling.

Skötsel och förvaltning

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 2).

I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. är Länsstyrelsen i Stockholms län förvaltare i naturvårdshänseende för naturreservatet. Vid förvaltningen skall samråd ske med markägarna i viktiga frågor av intresse för ägarna.

SKÅLEN FÖR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Områdets naturvärden

Reservatsområdet omfattar ön Södergarn i Erken. Näst Mälaren är Erken Stockholms läns största insjö och den största sjön i Norrtälje kommun. Erken är en viktig fågelsjö. Sjöns öar, stränder och omgivande landområden innehåller varierade naturtyper med ett rikt växt- och djurliv. Erken med omgivning har

24.2.2003

Dnr
18513-1999-26995
0188-02-057

därigenom utpekats som ett område av riksintresse för naturvård i länet. Såväl sjön Erken som dess omgivning erbjuder friluftsliv i en attraktiv, varierad och intresseväckande miljö. Föga påverkade naturområden, kulturbygden och tillgången till sjön ger området höga kvaliteter för det rörliga friluftslivet. Erken är vidare en stor och viktig vattentäkt i kommunen. Beslut om vattenskyddsområde för Erken fastställdes 1994.

Södergarn om cirka 25 hektar är Erkens största ö, Yxlan om cirka 7 hektar är den näst största. Ädellövskogen med stort inslag av lind på blockrik mark på Södergarns västra del har få motsvarigheter i länet. Liknande ädellövskogsmiljöer återfinns närmast på öar i Mälaren. Det är i dessa delar på den västra halvan av ön som de flesta artfynd har gjorts. Ädellövskogen har utvecklats fritt under flera decennier. Träd- och buskskikten är varierade och fältskiktet rikt på lundarter. I området finns rikligt med död ved i olika nedbrytningsstadier. Södergarns östra delar avverkades för cirka 25 år sedan vilket har lett till att skogen där idag är lövträdsdominerad. Asp dominerar dock med inslag av övriga lövträd som björk, klöbba, lind och ek. Den unga asp-skogen är mycket lite påverkad av betesskador av älg som i regel är legio för bestånd på fastlandet. Bestånden har börjat självgallra varför det även i den unga lövskogen finns inslag av död ved. Den täta och bitvis svårframkomliga lövskogen som är resultatet av den tidigare föryngringsavverkningen har resulterat i ett område som idag har karaktären av en lövbränna. Södergarns kryptogamflora är rik med förekomst av rödlistade arter och signalarter som indikerar naturvärden.

Södergarns naturvärden har uppmärksammats i en rad inventeringar och publikationer/skrifter genom åren. I länets naturvårdsprogram (1984) är ön uppmärksammas för sin skog med ädla lövträd och den rika lundfloran. I Norrtälje kommuns inventering av Erkenområdet (1991) ingår Södergarns ädellövskogar och dess naturvärde klassas som mycket högt. Vid Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering (2000) av Södergarn klassas öns västra del med sin ädellövskog som nyckelbiotop. Den östra lövskogsrika delen med övervägande klen ung asp och björk, där självgallring har påbörjats, med inslag av äldre lövträd och gran klassades som objekt med naturvärden.

Häradskartan (från 1900 talets början) indikerar att skogen på Södergarn vid den tiden var barrträdsdominerad med ett påtagligt inslag av lövträd.

Ärendets beredning

I samband med att Skogsvårdsstyrelsen tog upp frågan om att bevara den gamla skogen på Ön väcktes även frågan om bevarandet av Södergarns naturvärden, som även den är belägen på fastigheten, Stjärnholm. Dels för att Södergarns naturvärden tidigt uppmärksammats, dels för att det inom några års sikt var aktuellt med skogliga åtgärder i de yngre lövträdsdominerade bestånden på Södergarns östra del.

24.2.2003

Dnr
18513-1999-26995
0188-02-057

Länsstyrelsen inledde under 2001 överläggningar med fastighetsägarna om att bilda ett naturreservat i området. En preliminär överenskommelse om ersättning har träffats under 2002. Detta i samband med att en överenskommelse om ersättning för reservatsområdet Ön – Bokulludden träffades under 2002.

Länsstyrelsen har tagit fram ett förslag till reservatsbeslut och skötselplan för området. Förslaget har sänts för yttrande till sakägarna enligt 24 § förordningen om områdesskydd. Samråd har skett med berörda myndigheter enligt 25 och 26 §§ samma förordning. Ingen har erinrat mot reservatsbildningen.

Länsstyrelsens bedömning

Ädellövskogen med påtagligt inslag av lind och den aspdominerade lövskogen på Södergarn har ett mycket högt naturvärde. I området finns flera signalarter och rödlistade arter. Området har föreslagits ingå i Natura 2000 nätverket. Området är också av betydelse för det rörliga friluftslivet. Skogsavverkningar och annan exploatering skulle innebära att områdets naturvärden skulle äventyras. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat tagits upp.

Södergarn ingår i område (Erken NRO01010 Erken) som är av riksintresse för naturvård enligt miljöbalkens 3 kap. 6 §. Kommunens översiktsplan redovisar riksintresset där målet är att området skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. Länsstyrelsen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan och med hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken.

Länsstyrelsen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken att det för att skydda och bevara områdets naturvärden finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området samt att förordna om föreskrifter för att skydda området samt att fastställa en skötselplan. För att uppnå det starka skydd som behövs för områdets naturvärden bör föreskrifterna bland annat omfatta förbud mot såväl exploateringsföretag som skogsbruk. Områdets värde för det rörliga friluftslivet skall tillvaratas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 3.

Beslut i detta ärende har fattats av länsöverdirektör Bo Hansson. Vid ärendets slutliga handläggning har också deltagit naturvårdschef Anders Nylén, länsarkitekt Carl-Gustaf Hagander, länsantikvarie Ann-Charlotte Backlund, länsassessor Björn Lundin, samt miljöhandläggare Ulf Birgersson, föredragande.

Bo Hansson

Ulf Birgersson

24.2.2003

Dnr
18513-1999-26995
0188-02-057

Bilagor

1. beslutskarta
2. skötselplan
3. hur man överklagar

Sändlista

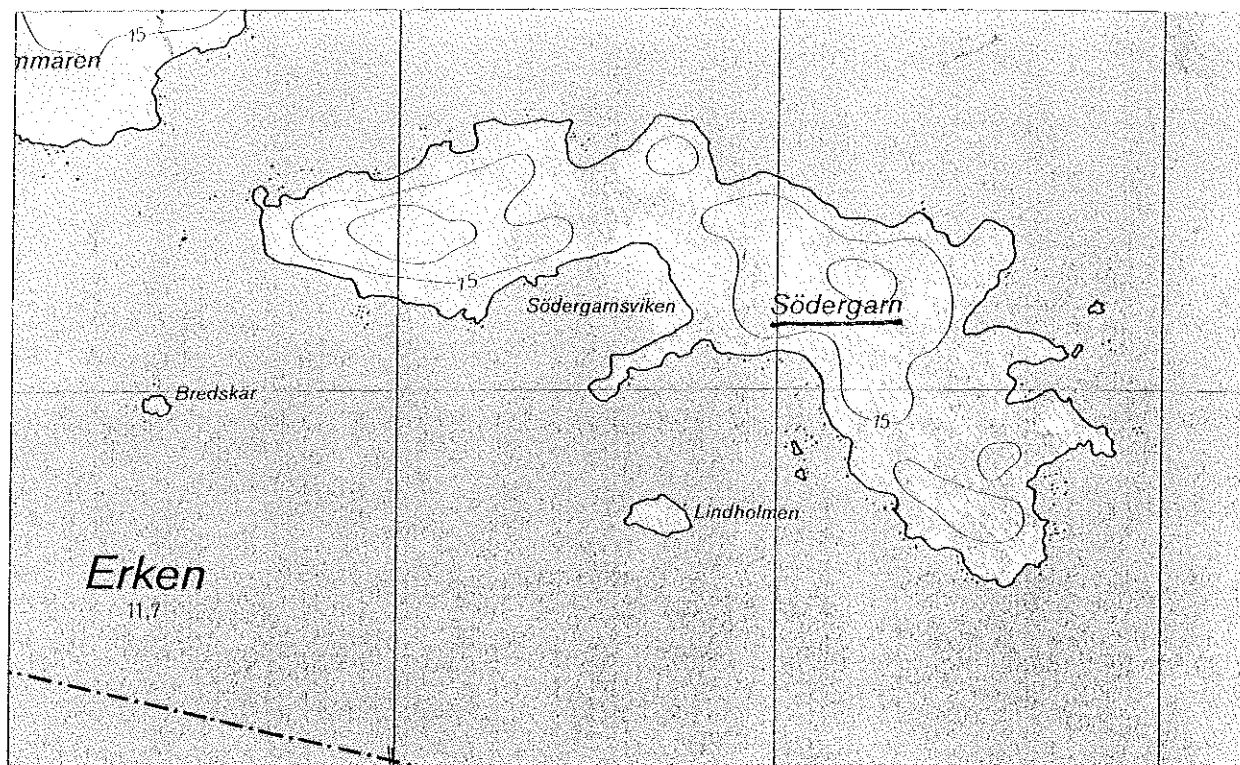
Beslutet kungörs i ortstidning

Bilaga till Beslut om bildande av naturreservatet Södergarn

Bilaga 1 Beslutskarta

Utdrag från ekonomisk karta, skala 1:10 000:
119 70/ 11J 7a Lohärad

Reservatet omfattar ön Södergarn i Erken.

LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN

Naturvårdsenheten
Ulf Birgersson
08-785 42 76

SKÖTSELPLAN

24.2.2003

1 (4)

Dnr
18513-1999-26995
0188-02-057

Bilaga 2 till Länsstyrelsens Beslut om bildande av naturreservatet Södergarn i Estuna församling, Norrtälje kommun den 24 februari 2003.

Skötselplan för naturreservatet Södergarn, Estuna församling i Norrtälje kommun.

Föreliggande skötselplan har utarbetats av Länsstyrelsen i Stockholms län. Skötselplanen är fastställd av Länsstyrelsen vid bildandet av reservatet den 24 februari 2003.

Beskrivning av området, reservatsföreskrifter och grunden för beslutet återfinns i reservatsbeslutet.

Naturtyper

Reservatet kan indelas enligt följande:

Lövblandad barrskog	3,2 ha
Ädellövskog	6,6 ha
Lövskog	13,7 ha
Hällmarker (impediment)	0,9 ha
Kärr (impediment)	0,2 ha
Totalt	24,6 ha

(varav 23,5 hektar produktiv skogsmark, 1,1 hektar impediment)

Natura 2000: naturtyper

9010 Västlig taiga

9020 Borenomorala, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora

Syftet med reservatet

Syftet med reservatet skall vara att bevara ett för naturvården värdefullt naturskogsområde och dess skyddsvärda växt- och djurliv. En gynnsam bevarandestatus skall upprätthållas för de naturtyper som har angivits för området enligt art- och habitatdirektivet.

24.2.2003

Dnr
18513-1999-26995
0188-02-057

Områdets betydelse som biotop för hotade och sällsynta växt- och djurarter skall särskilt beaktas. Området skall så långt möjligt vara tillgängligt enligt allemansrättsliga principer för naturupplevelser och dess betydelse för friluftslivets intressen skall tillvaratas. Vid eventuell konflikt mellan friluftsliv och hotade arter skall naturskyddets intressen ges företräde.

Syftet uppnås genom att lövskogen i området i huvudsak lämnas för fri utveckling. Skötselåtgärder krävs för att på sikt bibehålla lövträdsdominans.

Naturvårdsåtgärder - skötsel

Den naturvårdsskötsel som i dagsläget och på sikt bedöms vara och bli aktuell är åtgärder för att bibehålla lövträdsdominans i de områden som idag är lövträdsdominerade. Det sker genom att röja och gallra bort gran. Detta i första hand i de delar av området med yngre skog. Mindre punktinsatser i naturvårdande syfte för att gynna särskilt utpekad art (såväl växter som djur) som innebär att även lövträd avverkas får dock utföras genom naturvårdförvaltarens omsorg. Den i huvudsak lövträds dominerade skogen skall i övrigt lämnas för fri utveckling.

Uppföljning av naturvärden och skogstillstånd kan på sikt leda till att andra naturvårdande skötselåtgärder kan bli aktuell för att reservatets naturvärden skall bibehållas. Skötselplanen får i så fall ses över eller kompletteras.

Skogsbruk, fiske, jakt,

Skogsbruk är förbjudet enligt reservatsföreskrifterna. Endast åtgärder i syfte att bevara och / eller gynna den biologiska mångfalden får genomföras.

På Södergarn planerar markägarna att på egen bekostnad uppföra tre stycken vindskydd (med eldstad och mindre bod) som utgångspunkt för kräftfiske. Vindskydden kommer att vara tillgängliga för besökande allmänhet under större delen av året då kräftfiske ej bedrivs. Markägaren svarar för vård och skötsel av dessa anläggningar. Vid vindskydden sätts informationstavlor om reservatet upp samt information om hur vindskydden får nyttjas av allmänheten vid friluftsliv. Vindskydden får uppföras utan hinder av reservatsföreskrifterna, för läge se bilaga 2.

Vid naturvårdsåtgärder som genomförs genom naturvårdförvaltarens försorg kan det falla ut virke som kan användas som ved vid eldplatserna. I övrigt får ved ej tas inom reservatsområdet.

Jakt är inte reglerad i reservatsföreskrifterna och bedrivs enligt gällande jaktbestämmelser av jakträttsinnehavaren. Om så erfordras för lätt terrängfordon användas vid uttransport av vilt. Eventuell körning bör ske så att markskador undviks. Rövning av siktgator för jaktändamål är ej tillåtet.

24.2.2003

Dnr
18513-1999-26995
0188-02-057

Friluftsliv - tillgänglighet, anordningar för besökare

Reservatet är tillgängligt för besökande allmänhet enligt allemansrätten.

Södergarn kan sommartid endast nås med båt. På Södergarn finns idag ej några anläggningar. Markägaren planerar att uppföra vindskydd på Södergarn, se bilaga 2, som är tillgängliga för allmänhetens friluftsliv när markägaren eller dennes folk ej nyttjar anläggningarna för kräftfiske.

Vid eventuella förslitningsskador på känslig mark till följd av besök i området skall de på lämpligt sätt förebyggas genom att till exempel anlägga spänger över känsliga partier.

Informationsskyltar samt utmärkning av reservatets gräns

Information om reservatet och dess bestämmelser skall finnas på informations-skyltar som framställs enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Skyltar skall sättas upp på lämpliga platser i reservatet, som till exempel vid de planerade vindskydden.

Reservatet skall märkas ut enligt svensk standard (SIS 15 03 22) och Naturvårdsverkets riktlinjer.

Naturvårdsförvaltningen

Länsstyrelsen är naturvårdsförvaltare för reservatet och ansvarar för eventuella naturvårdsåtgärder. Tillsyn i området skall utföras av Länsstyrelsen alternativt av särskilt anlitad tillsynsman. Anteckning om tillsyn och övrig naturvårdsförvaltning skall kontinuerligt föras av Länsstyrelsen eller uppdragstagaren.

Dokumentation

Ytterligare riktade artinventeringar för fördjupad dokumentation av reservatet bör göras, bland annat som ett led i uppföljning av områdets utveckling. Dokumentation bör omfatta såväl skogstillståndet som floran och faunan. Med det underlag som finns samt kompletterande inventeringar (vid behov) tas en bevarandeplan för Natura 2000 området fram. Vid inventeringar för dokumentation av flora och fauna kan växter och djur behöva samlas in för exempelvis artbestämning. Undersökningar i syfte att dokumentera reservatsområdet, eller som underlag inför beslut om skötselåtgärder, som genomförs av Länsstyrelsen eller av Länsstyrelsen utsedd inventerare kan ske utan hinder av föreskrifterna under C 2 och C 4 i beslutet.

24.2.2003

Dnr
18513-1999-26995
0188-02-057

Signalarter och rödlistade arter

Vid nyckelbiotopsinventeringen och fältbesök i området har flera signalarter och rödlistade arter noterats, se tabell nedan.

Tabell. Vid inventeringar, (som till exempel nyckelbiotopsinventeringen) och fältbesök i området har följande signal- och/eller rödlistade arter noterats.

Svampar	Mossor	Lavar	Kärlväxter
Jordstjärnor	Liten baronmossa	Skriftlav	Ormbär
Tallticka	Fällmossa	Skärelav (NT)	Vårärt
Rostticka	Stubbspretmossa	Gul dropplav (NT)	Svart trolldruva
Ullticka	Trubbfjädermossa	Gulpudrad spiklav	Underviol
Koralltaggsvamp (NT)	Krusig ulota	Kvistspikar	Myskmadra
Hasselticka	Platt fjädermossa	Bårdlav	Lundelm
Skinntagging (NT)	Guldlockmossa	Läderlappslav (NT)	Tibast
Rävticka	Porellor	Lunglav	Tandrot
Oxtungsvamp (NT)		Ekpricklav (VU)	Blåsippa
Blackticka (NT)			Storrams
Gränsticka (NT)			Lind
Små fjällskivlingar			Sårläka

Rödlistans kategorier för arter funna i reservatsområdet. VU = Sårbar, NT = Missgynnad

41 stycken signal- och / eller rödlistade arter (artgrupper) har noterats i området, varav 9 stycken är rödlistade. (Rödlistade arter i Sverige 2000)

Ekonomisk plan för naturvårdsförvaltningen

Finansieringen av naturvårdsförvaltningen sker genom Naturvårdsverkets anslag för skötsel av naturvårdsobjekt m.m. Förvaltningskostnaderna utgörs av informationsskyltning, tillsyn, eventuella vegetationsåtgärder samt dokumentation.

Bilagor

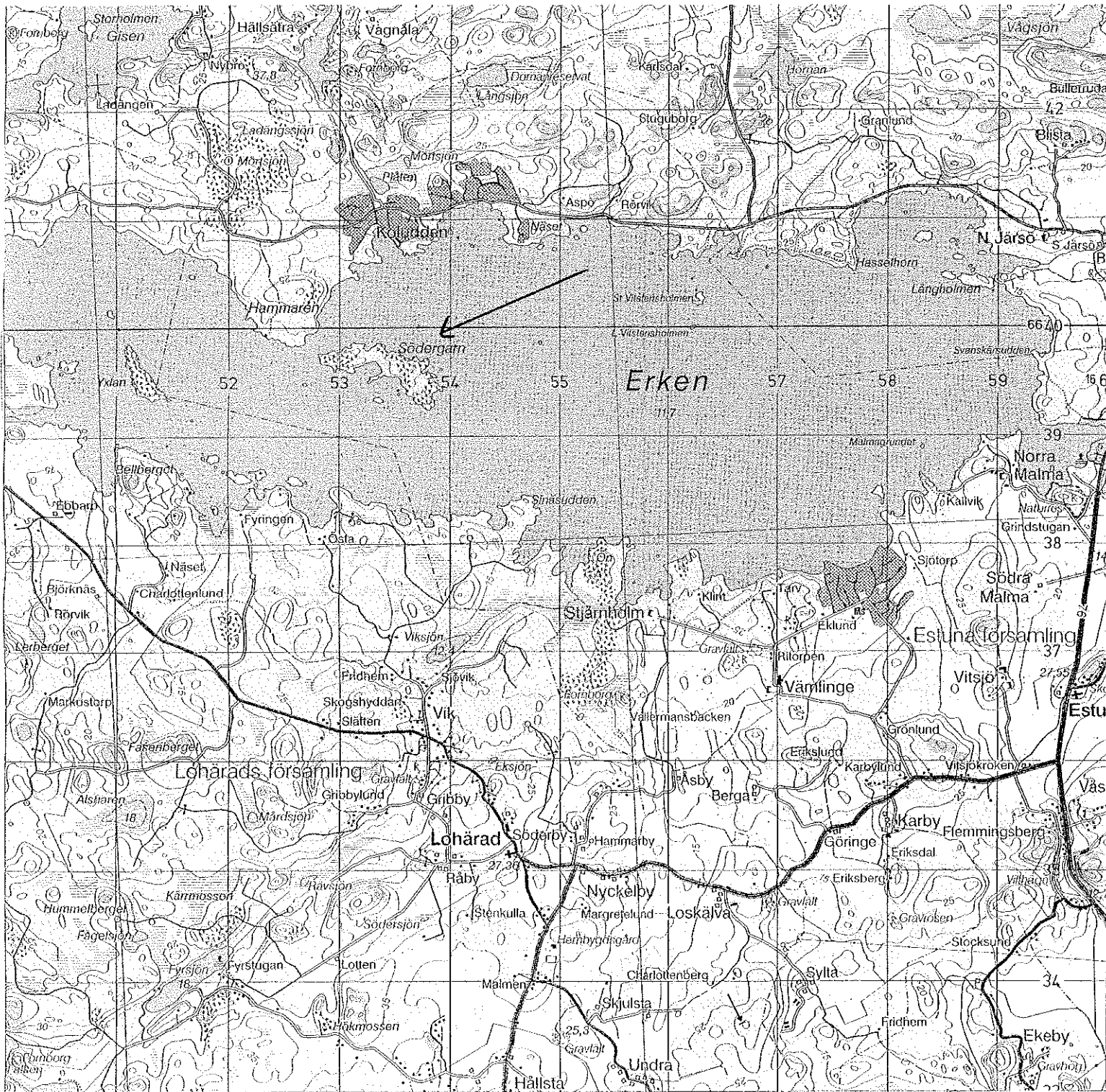
Bilaga 1 Översiktskarta

Bilaga 2 Läge för planerade vindskydd på Södergarn.

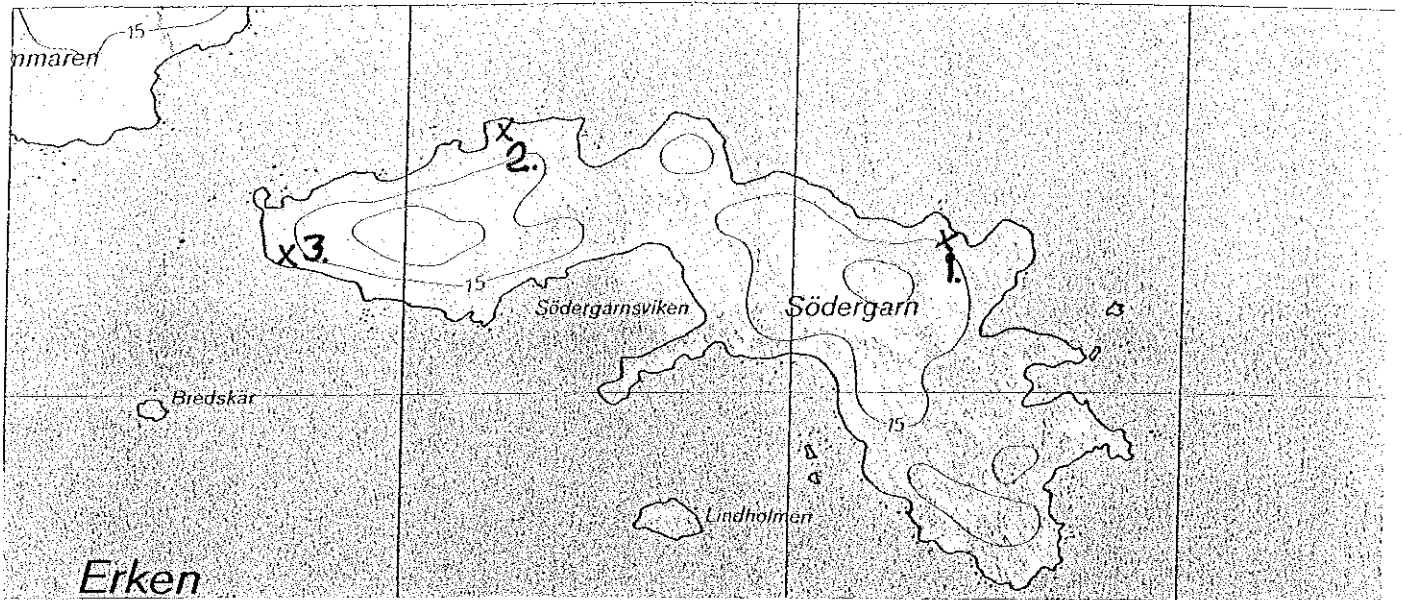
Bilaga till skötselplan för naturreservatet Södergarn, bilaga 1 (2)

Bilaga 1 Översiktskarta

Utdrag från topografisk karta Norrtälje 11J NV, skala 1:50 000.

Södergarn, kopia från Ek karta 119 70. Läge för föreslagna vindskydd markerade.

Läge 1, Nordöstra Södergarn,

Följande sida, Läge 2 Nordvästra Södergarn

Läge 3 Västra Södergarn

